

‘Mooie verhalen vertellen blijft altijd werken’

De toekomst van radio en de opkomst van de podcast

De podcast staat weer volop in de schijnwerpers en ook radio is nog springlevend. Er wordt nog steeds geluisterd in een wereld waarin beeld steeds belangrijker wordt. Wel verplaatst radio zich steeds meer van de FM-radio naar online luisteren. Via podcasts krijgen luisteraars meer ruimte om individuele keuzes te maken over wat zij op welk moment willen horen.

Netflix, bingewatchen, vloggers, YouTube, digitale tv. In een wereld waarin alles steeds meer om beeld lijkt te draaien, zou je je kunnen afvragen of er nog wel eens iemand behaaglijk naar de radio zit te luisteren. Audio-liefhebbers zullen bij deze zinnen

gedaald. Wel is het zo dat mensen op een andere manier zijn gaan luisteren. Zo luistert inmiddels vijftien procent online naar radio. Jongeren doen dat vooral via hun mobiel. Luisteren via Digital Audio Broadcasting (DAB) wordt steeds belangrijker, net als on demand. Mensen willen zelf bepalen wat ze relevant vinden en wanneer ze dat willen beluisteren. Op die ontwikkelingen spelen we in.’ Als eerste stap in die richting wordt de Radio 1-app opgefrist en verbeterd. Boerman: ‘We maken nieuwe functies voor het uitgesteld luisteren. Luisteraars kunnen straks een eigen playlist maken. Fragmenten van een radioprogramma, bijvoorbeeld een bepaalde rubriek of een interview, kun je dan apart downloaden. Ook kunnen luisteraars zich abonneren op speciale podcasts om zo automatisch de laatste aflevering van een serie te ontvangen.’

De podcast is terug

Hij is weer terug: de podcast. De laatste tijd krijgt hij hernieuwde aandacht. Podcasting bestaat al tien jaar, maar raakte na een opleving in 2006 weer wat in de vergetelheid. Door de grote opkomst van smartphones is de podcast echter terug van weggeweest. Op podcasts via je smartphone kun je je abonne-

Naar de radio wordt nog veel geluisterd, ook door jongeren

waarschijnlijk verontwaardigd overeind komen. Want ja, naar de radio wordt nog steeds veel geluisterd. Oók door jongeren. Misschien niet meer jaren vijftig-achtig met het oor tegen een krakende luidspreker, maar steeds vaker op een smartphone of tablet met een goede koptelefoon. Ook de autoradio is nog altijd erg populair.

Michel Boerman, sitemanager van NPO Radio 1, bevestigt dat: ‘Mensen denken ten onrechte dat er nog maar weinig naar radio wordt geluisterd. De cijfers bewijzen het tegendeel. Het bereik is in de afgelopen jaren nauwelijks

Een radioprogramma online zetten is wezenlijk anders dan een podcast

ren: nieuwe uitzendingen worden dan automatisch opgehaald. Doordat je ze kunt bewaren, zijn ze handig om onderweg te beluisteren, bijvoorbeeld tijdens het hardlopen of fietsen. Dat weten ze in Amerika al veel langer. Eén op de vijf mensen heeft daar zelfs geen FM-radio meer in huis, maar luistert alleen nog online of via downloads. Internetradioprogramma's als *Serial* en *The American Life* werden zo goed beluisterd dat het woord 'bingelisting', afgeleid van bingewatchen, werd geïntroduceerd. De hit sijpelde door naar Nederland.

Uitgesteld luisteren

De opkomst van podcasts is ook Michel Boerman niet ontgaan, 'Van veel programma's hebben we podcasts gemaakt, zodat het terugluisteren eenvoudiger is geworden. Programma's als *Kunststof*, *OVT*, *Nooit Meer Slapen* en *Het Oog op Morgen* worden bijvoorbeeld vaak uitgesteld geluisterd. Daar lenen podcasts zich goed voor. *Nooit meer Slapen*, een kunst- en cultuurprogramma dat na middernacht wordt uitgezonden heeft 220.000 luisteraars. Tussen de vijf- en tienduizend mensen hebben zich op de podcast van het programma geabonneerd. 'Je weet dan alleen niet of ze ook daadwerkelijk luisteren. Binnen

iTunes kun je dat niet goed meten,' legt Boerman uit.

Luisteravonden

Radiomaker Tjitske Mussche begon vier jaar geleden samen met Maartje Duin en Katharina Smets met het organiseren van de luisteravonden *Grenzeloos Geluid*. In kleine theaters luistert het publiek naar verschillende audioverhalen. Dit najaar stonden dezelfde drie aan de wieg van de eerste editie van het Oorzaken Festival in Amsterdam, waarbij podcasts, radio en audioverhalen centraal stonden. Het festival trok drieduizend bezoekers. 'Aanvankelijk werden de Grenzeloos Geluid-avonden alleen door radiomakers bezocht, maar langzamerhand kwam daar een ander publiek bij,' vertelt Mussche. Dat is volgens haar mede te danken aan de populariteit van de podcast. 'Mensen vinden podcasts niet alleen leuk om naar te luisteren, maar ook om zelf te maken. Bijvoorbeeld omdat ze de publieke radio niet meer zo interessant vinden en zelf iets willen bedenken. Iedereen kan het in principe doen, al is een écht goede podcast maken nog niet zo eenvoudig.'

Zelf maakte Mussche twee podcasts voor de VPRO: *Het leven, een gebruiksaanwijzing*, een

Radio is een vak van de praktijk

programma waar in elke aflevering een levensvraag centraal staat en *Ongesigneerd*, een serie over onopvallend design die in 2017 een vervolg krijgt. *Het Leven* is een groot succes: na een looptijd van zes weken was het nummer 2 op de lijst van meest beluisterde podcasts van 2016. 3000 mensen waren erop geabonneerd, 14.500 mensen hebben de podcast gedownload en hij werd 9000 keer gestreamd. 'Het Leven leent zich goed voor een podcast. Dit programma wordt op zondagavond om kwart voor tien 's avonds uitgezonden. Dat is niet het tijdstip waarop iedereen bij de radio zit te luisteren.'

Mussche benadrukt echter dat een gewoon radioprogramma integraal online zetten wezenlijk anders is dan een podcast die speciaal als podcast is gemaakt. 'Je hebt daarin veel meer vrijheid, zit vast niet aan formats, specifieke tijdslots en lengtes. En hopelijk in de toekomst ook niet meer aan omroepen. Veel podcasts die alleen voor podcast zijn gemaakt, richten zich ook veel directer tot de luisteraar in een voice-over. Ze zijn intiemer.'

Ook andere podcasts van de VPRO doen het relatief goed. *Toendra* en *Plots* blijken duurzame programma's. De podcasts staan wekelijks in de top 10 van meest gestreamde en gedownloade podcasts. Met het oog op de toekomst zet de VPRO dan ook flink in op onderscheidende podcasts. 'Dorst', het audiovisuele lab voor vernieuwing bij de VPRO,

nodigt getalenteerde jonge makers en journalisten uit om programma's, formats en zichzelf bij hen te ontwikkelen. Zo organiseert Dorst regelmatig een workshop podcasts en kunnen jonge makers ideeën voor nieuwe podcasts indienen. De resultaten daarvan zijn te vinden op de website.

Literaire podcasts

Schrijfster Elfie Tromp maakte bijvoorbeeld een audioverhaal over haar eerste grote liefde en auteur Tom Hofland vertelde in zijn podcast waarom hij nooit meer durfde te stelen. Opvallend is dat veel jonge literaire schrijvers zich aangetrokken voelen tot podcasts. Al is die interesse goed te verklaren, omdat radio, net als schrift, talig is en de verbeelding aanspreekt. Literaire uitgeverij Das Mag experimenteert bijvoorbeeld ook met podcast. De roman *Het Smelt* van Lize Spit werd integraal en gratis in iTunes aangeboden. Ook Paulien Cornelisse heeft een voorliefde voor podcasts. Zij bracht haar boek *De verwarde cavia* uit als luisterboek dat als podcast gratis te beluisteren is. Er wordt elke week een stukje van het verhaal in de podcast gepubliceerd.

Geld verdienen

In de Verenigde Staten komt het op veel grotere schaal voor dat mensen zelf een podcast uitbrengen die niet op een zender maar alleen via internet te beluisteren is. Maar hoe verdien je er dan geld mee? Mussche: 'Radiotopia en Gimlet, Amerikaanse productiebureaus voor podcasts, halen door de populariteit van podcasts nu grote advertentie-inkomsten binnen. Third Ear, een Deens podcastbureau heeft zo veel aanhang onder jongeren dat een Deense krant er wel brood in zag om samen te werken en een jonger publiek aan zich te binden. Third Ear organiseert ook luisteravonden in grote bioscopen, soms wel twee shifts op een avond!' In Nederland begint het volgens Mussche ook langzaam te komen: 'Chris Bajema slaagde er met zijn programma

Rudy Mackay

Man met de Microfoon in om naast de subsidies de Coffee Company als sponsor te vinden. *Kostgangers* maakten een podcast in opdracht van het Centraal Bureau voor de Statistiek. In dit programma worden verhalen achter de cijfers van krimp in de regio verteld.'

Rudioschool

Rudy Mackay, radiomaker en leidinggevende van de KRO-NCRV-Rudioschool, heeft vertrouwen in de toekomst van jonge makers. Gedurende zestien uur per week krijgen elf leerlingen dit jaar naast hun werk of studie workshops en trainingen op het gebied van radio maken en podcasts. 'Ze leren alles over productie, verslaggeving, redactie en regie. Eén dag in de week maken we een podcast voor jongeren. En op Radio 1 hebben ze maandagochtend van 02.00 uur tot 06.00 uur hun eigen programma *Nachtkijkers*. Hoewel we zo breed mogelijk opleiden kan ik nu al een beetje zien wie goed past bij 3FM en wie meer geschikt is om mooie programma's te maken bij Radio 1,' vertelt Mackay.

De KRO-NCRV-Rudioschool werd opgericht om nieuw talent de mogelijkheid te geven zich verder te ontwikkelen. 'Radio is een vak van de praktijk. Tijdens een journalistieke opleiding hebben ze vaak te weinig uren gemaakt om ervaring op te doen. Bij deudioschool maken ze zelf podcasts en lopen ze stage bij radioprogramma's,' legt Mackay uit. 'Daarbij vinden we het zelf ook fijn om een frisse wind op de werkvloer te hebben. Jongeren die ergens tegenaan schoppen en vragen waarom we het niet net even anders doen. Op het gebied van nieuwe media lopen zij bijvoorbeeld net alweer een stap voor op mij. Wij kunnen van hen leren en zij van ons.'

Toen de opleiding van start ging was Mackay aanvankelijk bang dat er onvoldoende aanmeldingen zouden zijn. 'Het waren er veel te veel,

we moesten selecteren. Daaruit blijkt dat de wil er is en radio echt wel leeft onder jongeren. Andere radio-opleidingen als de BNN Academy en de NPO-Campus zijn natuurlijk ook aanjagers.'

Toch zal Mackay niet ontkennen dat beeld belangrijk is en blijft. Vooral voor jongeren. 'Om beeld kun je niet heen. Er is wat dat betreft nog wel wat winst te behalen bij de radio. Ik vraag studenten altijd om beeld bij hun programma te maken: een foto of een teaser van 30 seconden. Als je alleen een link van je programma op de sociale media zet, trekt dat nu eenmaal minder aandacht dan wanneer er een foto of filmpje bij staat. Door de algoritmes van Facebook kom je dan ook meer bovenaan te staan. Onze studenten zijn zo radio-minded dat ze dat nog wel eens vergeten. Maar het hoort er anno 2016 gewoon bij.'

Jarenlang terugluisteren

Mackay brengt studenten ook bij dat ze iets maken dat later ook nog leuk is om naar te luisteren, iets dat mensen vaker willen horen. 'Bij radio ben je soms twee à drie dagen bezig met een stukje van drie minuten. Dan wordt het uitgezonden en is het weg. Het mooie van internet en podcasts is dat het blijft staan en jaren later nog beluisterd kan worden.'

Hij is benieuwd of de podcast in Nederland net zo groot zal worden als in Amerika. 'Ik hoor om me heen wel dat steeds meer mensen naar podcasts luisteren. Het is aan het groeien. Ik hoop dat het blijft doorzetten. Er zou een goed platform, vergelijkbaar met Netflix, moeten komen. Nu is het te veel versplinterd. Je hebt de website van de VPRO en de appstore van iTunes, maar daar heeft de Android-gebruiker dan weer niks aan. Het zou veel beter werken als je vanuit één platform meteen alle podcasts kunt vinden.'

Mooie verhalen

Mackay verwacht niet dat radio de komende jaren zal krimpen. 'De diepgaande, lange verhalen zullen het misschien moeilijker krijgen. Mensen gebruiken radio nu vaker als achtergrondmuziek en luisteren Radio 1 voor het nieuws. Ik hoop dat de aandacht voor lange reportages en interviews behouden blijft. De podcast kan daarop een antwoord zijn. Mensen houden van verhalen en ik denk dat het vertellen van mooie verhalen altijd blijft werken.'